

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 238-1872)

Originalt emne

Byens og dens Omegns Forskønnelse

Bygningsvæsen

Bygningsvæsen/Planer for Bebyggelsen af ny Arealer

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Jorder/Leje af Jordlodder og Grunde

Jorder/Salg og Afstaaelse af Grunde

Kirkelige Forhold

Kirkelige Forhold/Domkirken

Kirkelige Forhold/Kirkegaarde

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 12. december 1872](#)
- 2) [Byrådsmødet den 3. april 1873](#)
- 3) [Byrådsmødet den 17. april 1873](#)
- 4) [Byrådsmødet den 10. juli 1873](#)
- 5) [Byrådsmødet den 4. september 1873](#)
- 6) [Byrådsmødet den 18. september 1873](#)
- 7) [Byrådsmødet den 9. april 1874](#)
- 8) [Byrådsmødet den 21. maj 1874](#)
- 9) [Byrådsmødet den 24. september 1874](#)
- 10) [Byrådsmødet den 5. november 1874](#)
- 11) [Byrådsmødet den 22. april 1875](#)

- 12) [Byrådsmødet den 31. oktober 1878](#)
- 13) [Byrådsmødet den 5. december 1878](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. december 1872 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra Inspectionerne Domkirken og Frue Kirke var modtaget en skrivelse, indeholdende en Anmodning om Byraadets Medvirkning af en ny Kirkegaard.

Man vedtog at nedsætte et Udvalg for i nævnte Øiemed at træde sammen med Delegerede af Kirkeinspektionerne. Valget af Medlemmerne af dette Udvalg udsatte man, indtil de nye Valg af Byraadsmedlemmer i Januar 1873 have fundet Sted.

Uddrag fra byrådsmødet den 3. april 1873 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra det kombinerede Udvalg for Tilvejebringelse af en ny Kirkegaard, bestaaende af Byraadets Delegerede, Baess, Erichsen og Spliid, samt Inspektionerne for Domkirken og Frue Kirke, var modtaget følgende skrivelse af 2den April:

"I Anledning af Sagen om Tilvejebringelsen af en ny Kirkegaard have Kirkeinspektionerne været samlede med det af Byraadet om denne Sag nedsatte Udvalg. For at undersøge de forskjellige Terræner, hvorom der kunde være Tale, valgtes 3 iblandt os som Underudvalg. Fortrinsvis ønskede man et Stykke jord, det tilhører Marselisborg; men dette var aldeles ikke til at faa. Galgebakken har været paa Omtale; men dels er den for lille, dels gjordes opmærksom paa, at det vilde være vanskeligt at skaffe en anden Excerplads tilveje. Man er derfor bleven staaende ved Valget mellem en af de 2 Pladser nord for Byen, begge beliggende op til den Markvej, der fra Grenaa Landevej fører op til Aldersro, og syd for dene. Den østlige Plads er begrændset af Knudrisbakke og Veien fra Limfabrikken op til bemeldte Markvej. Den vestlige ligger mellem Vejen fra Limfabriken og den Vej, der fra

Nord fører forbi Aldersro. Den østlige plads indeholder Jordlodderne Nr. 35, 36, 37 og eventuelt 38, 39, 40; den vestlige 32, 33, 34 og eventuel 31.

I et Møde, vi tilsammen have afholdt, tildels paa Stedet, var Flertallet enigt om at vælge den østlige Plads, og have vi derfor anmodet Markusudvalget om i rette Tid at opsigte Lejerne af Lodderne Nr. 35, 36, 37 til Fratrædelse 1ste Oktober d. A.

Man instiller til Byraadet at stille disse Numre til Disposition for Anlægget af en ny Kirkegaard og beder opgivet til Inspektionerne, under hvilke Vilkaar denne Plads kan overdrages Kirkerne i bemeldte Øjemed.

Aarhus, den 2de April 1873.

E. Boesen. Schmidten. J. Winge. Seidelin. R. Hald. Baess .Chr. P. Spliid. R. Erichsen."

Liisberg havde derimod i en særlig Indstilling foreslaet Lodderne Nr. 34, 32 og en Del af 33 valgte til Plads for en ny Kirkegaard.

Byraadet vedtog at udsætte Sagens Afgjørelse til et senere Møde. (Se Mødet den 17de April.)

Uddrag fra byrådsmødet den 17. april 1873 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Ved anden Behandling af det kombinerede Udvalgs Indstilling om Valg af en Plads for en fremtidig Kirkegaard bifaldt Byraadet den af Udvalgets Flertal under 2den Marts gjorde, i Mødet den 3die April ommeldte Indstilling.

Man vedtog derhos i Henhold til Sundhedsvedtægten at indhente Sundhedskommissionens Erklæring med Hensyn til Brugbarheden af de valgte Lodder til Kirkegaard. (Se Mødet den 10de Juli.)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. juli 1873 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra Sundhedscommissionen var under 30te Juni modtaget følgende Betænkning angaaende Valget af en ny Kirkegaard:

I Anledning af Byraadets ærede Skrivelse af 19de April 1873, hvori det udbeder sig en Betænkning fra Sundhedskommissionen med Hensyn til det truffne foreløbige Valg af en ny Kirkegaardsplads for Aarhus Kjøbstad, skal Sundhedscommissionen herved bemærke:

Efter at Sundhedskommissionen selv har besigtiget de omhandlede Jordlodder og indhentet Markusudvalgets Erklæring angaaende Beskaffenheden af disse med Hensyn til Underlaget, kan den i det Hele taget ikke have Noget at erindre imod det foreløbigt truffne Valg af denne nye Kirkegaardsplads, dog saaledes, at efter vort Skjøn Kirkegaarden bør indskrænkes til Lodderne Nr. 35 - 36 og 37 og eventuelt til Lodderne Nr. 38 og 39, hvorimod vi maa fraraade, at ogsaa Lodden Nr. 40. inddrages til Kirkegaardsplads, grundet paa at Kirkegaarden derved for meget vilde nærme sig den Del af Byen, som allerede nu er sammenbygget eller som i en nær Fremtid kunde ventes at blive det.

Efter de fra Markudvalget modtagne Oplysninger antage vi, at de fornødne borer har fundet sted, og har dette Udvalg som Resultat heraf meddelt os, at Jordbunden for Størstedelen bestaar af letmuldede Jorder med et Underlag af Sand, blandet med Kvæg til en Dybde af 2-6 Alen, og at Grundjorden i sin hele Dybde er rent Sand.

Markudvalget har derhos udtalt, at denne Undergrund efter Alt, hvad der i henhold til samtlige foreliggende Kjendsgjæringer kan sluttes, gaar i en saadan Dybde, at den staar i umiddelbar Forbindelse med Havbunden, og at Vanddragende som Følge heraf føre umiddelbart til Havet.

Forholder dette sig Saaledes, hvad der efter de lokale Forhold kan være en ikke ringe Grad af Sandsynlighed for, men som Sundhedskommissionen dog ikke tør have nogen afgjort Mening om, vil enhver Fare for Skadelig Indflydelse fra Kirkegaarden paa Byens bebyggede Del være udelukket, og om dette ikke med Bestemthed kan afgjøres, tage vi dog ikke i Betænkning at udtale som vor Overbevisning, at Undergrundens ovenfor omtalte Beskaffenhed, som bestaaende af rent Sand i en i alt Fald meget betydelig Dybde, frembyder saa heldige Betingelser for en naturlig Destruktion af alle Forraadnesstoffer, at der, selv om de vandførende Lag skulde gaa i Retning af Byens bebyggede Dele, ikke deraf vil kunne befrygtes nogen Fare for Infektion af disse.

Ser man imidlertid hen til den Bebyggelse, som allerede har fundet Sted ved den saakaldte

"Sandgrav", og som uden Tvivl i

Sundhedskommissionen med Hensyn til det trufne foreløbige Valg af en ny Kirkegaardsplads for Aarhus Kjøbstad, skal Sundhedscommissionen herved bemærke:

Efter at Sundhedskommissionen selv har besigtiget de omhandlede Jordlodder og indhentet Markusudvalgets Erklæring angaaende Beskaffenheden af disse med Hensyn til Underlaget, kan den i det Hele taget ikke have Noget at erindre imod det foreløbige trufne Valg af denne nye Kirkegaardsplads, dog saaledes, at efter vort Skjøn Kirkegaarden bør indskrænkes til Lodderne Nr. 35 - 36 og 37 og eventuelt til Lodderne Nr. 38 og 39, hvorimod vi maa fraraade, at ogsaa Lodden Nr. 40. inddrages til Kirkegaardsplads, grundet paa at Kirkegaarden derved for meget vilde nærme sig den Del af Byen, som allerede nu er sammenbygget eller som i en nær Fremtid kunde ventes at blive det.

Efter de fra Markudvalget modtagne Oplysninger antage vi, at de fornødne boringer have fundet sted, og har dette Udvalg som Resultat heraf meddelt os, at Jordbunden for Størstedelen bestaar af letmuldede Jorder med et Underlag af Sand, blandet med Kvæg til en Dybde af 2-6 Alen, og at Grundjorden i sin hele Dybde er rent Sand.

Markudvalget har derhos udtalt, at denne Undergrund efter Alt, hvad der i henhold til samtlige foreliggende Kjendsgjæringer kan sluttes, gaar i en saadan Dybde, at den staar i umiddelbar Forbindelse med Havbunden, og at Vanddragende som Følge heraf føre umiddelbart til Havet.

Forholder dette sig Saaledes, hvad der efter de lokale Forhold kan være en ikke ringe Grad af Sandsynlighed for, men som Sundhedskommissionen dog ikke tør have nogen afgjort Mening om, vil enhver Fare for Skadelig Indflydelse fra Kirkegaarden paa Byens bebyggede Del være udelukket, og om dette ikke med Bestemthed kan afgjøres, tage vi dog ikke i Betænkning at udtale som vor Overbevisning, at Undergrundens ovenfor omtalte Beskaffenhed, som bestaaende af rent Sand i en i alt Fald meget betydelig Dybde, frembyder saa heldige Betingelser for en naturlig Destruktion af alle Forraadningsstoffer, at der, selv om de vandførende Lag skulde gaa i Retning af Byens bebyggede Dele, ikke deraf vil kunne befrygtes nogen Fare for Infektion af disse.

Ser man imidlertid hen til den Bebyggelse, som allerede har fundet Sted ved den saakaldte "Sandgrav", og som uden Tvivl i Aarenes Løb kan ventes at blive forøget, saa ligger denne saa umiddelbart op til den projekterede Kirkegaard og tillige i en saadan Dybde under den,

Forpligtighed byder, at alle der nu eksisterende Brønde nedlægges, og at Bygninger paa dette Terræn fra det Tidsrum af, da Kirkegaarden tages i Brug, udelukkende forsynes med Vand fra Byens Vandværk.

Af hvad der fremgaar af Ovenstaaende med hensyn til Underlagets Beskaffenhed maa Sundhedscommissionen anse en Dræning af Pladsen for unyttig, hvorimod den forudsætter det som en Selvfølge, at der bliver draget Omsorg for en rigelig Beplantning saavel paa den Del af Kirkegaarden, som i Særdeles skal anvendes til Begravelse, som paa de Dele, der danne Skjellet imellem Kirkegaarden og de Omliggende Lodder.

Sluttelig ville vi ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at ligesom Limfabrikken paa Grund af den ilde Lugt, som den der foregaaende Virksomhed fra Tid til anden udbreder, maa betragtes som en mindre heldig Nabo til Kirkegaarden, saaledes maa vi anke det for uomgængelig nødvendigt, at den ved Randers Shaussé beliggende Møddingsplads fjernes, inden Kirkegaarden tages i Brug, da Opholdet paa denne ellers vil blive utaalelig for de Besøgende, naar Vinden bærer fra Møddingspladsen hen over Kirkegaarden.

L. Hammerich P. Dorph. A. H. Høegh.

A. Meyer. Schawo."

Byraadet besluttede at anmode det bestaaende Udlag, hvis Medlemmer ere Baes, Spliid og Crichsen, om efter Forhandling med Kirkeinspektionerne eller i Forbindelse med disse at fremkomme med Forslag til de Vilkaar, paa hvilke de udsete Pladser kunne overlades til Kirkerne. (Se Mødet den 4de September.)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. september 1873 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra det nedsatte Udvalg var modtaget et Forslag angaaende de Vilkaar, paa hvilke Lodderne Nr. 35, 36 og 37 til en ny Kirkegaard bør overlades Kirkerne, saalydende:

"I Anledning af det ærede Byraads Skrivelse til Kirkeinspektionerne i Aarhus af 12te d.M. angaaende Anskaffelse af en ny Kirkegaard have dhrr. medlemmer af Byraadet, Kammerraad Erichsen, Skrædder Baess og Købmand Spliid, Forhandlet med Inspektionerne, for at vi samlede kunde gjøre Forslag om de Vilkaar, paa hvilke de i

Skrivelsen omtalte Lodder paa Byens Mark kunne overlades til Anlæg af en Kirkegaard.

Vi tillade os at foreslaa, at Lodderne Nr. 35, 36 og 37 strax udlægges i det nævnte Øjemed, og at Lodderne Nr. 38 og 39 kun blive bortlejede saaledes, at de, naar det maatte anses fornødent, kunne tages ind med i Kirkegaarden.

Da Kirkernes Økonomiske Forhold ere af den Beskaffenhed, at der aarlig paalignes Frue Sogns Beboere et temmelig betydeligt Bidrag, og et endnu større formentlig meget Snart maa paalignes Domsognets beboere, maa vi anse det for ønskeligt og hensigtsmæssigt, at Lodderne udlægges til kirkegaard uden Betaling. Udgifterne til Anlægget af Kirkegaarden dens Hegn og Bepantning formener vi at Kirkerne selv maa overtage, hvorimod der forventes, at Byen besørger de fornødne Vejanlæg til den.

Ved denne Lejlighed har man tillige omhandlet det Reglement, der nu gjælder for Kirkegaarden. Inspektionerne have erklæret sig villige til at revidere det, og navnlig har man paatænkt at faa borttaget Bestemmelsen om, at der, naar en Grav er indkjøbt, skal erlægges ny Betaling for Tilladelse til at opsætte et Monument paa den. Medundertegnede Erichsen tiltræder ikke Forslaget, men har forbeholdt sig at udtale sig desangaaende i Byraadet.

Aarhus, den 7de August 1873.

E. Boesen, Seidelin, J. Winge. N. Hald, Schmidten, R. Erichsen, Chr. B. Spliid og H.F. Baess. "

Byraadet forkastede med 15 stemmer mod 3 Kirkeinspektionernes og Udvalgets Forslag om uden Betaling af afstaa Lodderne Nr. 35, 36 og 37 til Kirkegaard, herved bortfaldt et af Nors stillet Forslag om, at Udlægningen af Jord til en ny Kirkegaard skulde ske under Forudsætning af, at den gamle Kirkegaard ved dens Nedlæggelse i sin Tid overgaar til kommunen som Ejendom. Et af Erichsen og Liisberg stillet Forslag om, at de omhandlede Lodder overlades Kirkerne til Kirkegaard enten til køjbs eller Leje, besluttede man med 10 Stemmer imod 8 at afgjøre i et senere Møde. (Se Mødet den 18de September.)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. september 1873 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Efter at et Forslag om Udsættelse var forkastet, tog Byraadet Spørgsmaalet, om de til en ny Kirkegaard udsete Lodder skulde overlades Kirken til Kjøbs eller til Leje, under Overvejelse. Efter Forslag af Liisberg og Erichsen vedtoges:

1. at Lodderne Nr. 35, 36 og 37 af Knudrisbakkefaldet, af indhold 9 Tdr. Land, stilles til Raadighed for Kirkerne fra 1ste Oktober 1873;
2. Kirkerne besørge selv den fornødne Indhegning, Anlæg og Beplantning af Kirkegaarden;
3. derimod anlægger Byen de fornødne Forbindelsesveje til Kirkegaarden efter nærmere Overenskomst;
4. der udstedes et Dokument, i hvilket fastsættes, at Kirkerne svare i aarlig til Kæmnerkassen det Beløb, som har været betalt i Leje til Byen af de nævnte Lodder i de 10 sidstforløbne Aar, nemlig 232 Rd. 2 Mark 6 Sk., afrundet til 232 Rd. (vedtaget med 11 Stemmer imod 4);
5. denne Afgift udredes af Kirkerne til Kæmnerkassen efter det Forhold, som fastsættes imellem disse indbyrdes.

Endvidere vedtog Byraadet:

6. Overdragelsen gjælder, saa længe Jorden benyttes til Kirkegaard, og indtil den som saadan er nedlagt; naar den nedlægges som Kirkegaard, gaar den tilbage til Kommunen.

Byraadet overdrog det til de tidligere valgte Medlemmer, Erichsen, Baess og Spliid, i Forening med Nors og Esmann at træffe Overenskomst med Kirkeinspektionerne om den endelige form for Overdragelsen paa Grundlag af de vedtagne Vilkaar og saaledes, at Spørgsmaalet om den gamle Kirkegaards Overgang til Kommunen som Ejendom ved dens Nedlæggelse i sin Tid tillige Ordnes.

Paa Forslag af Skovby besluttede man med 8 Stemmer imod 6 at henvende en Skrivelse til Kirkeinspektionerne, hvori de, idet man gaar ud fra den Forudsætning, at de ved Overtagelsen af den nye Begravelsesplads ville foretage Ændringer i det bestaaende Regulativ, anmodes om at meddele Byraadet disse Ændringer, forinden de indsendes til Approbation.

Med Hensyn til et fra Lejerne af de til Kirkegaard udsete Lodder indkommet Andragende om at erholde Godtgjørelsen for Jordens Afstaaelse til 1ste Oktober fastsat vedtog Byraadet at udsætte indtil videre at begjære Taxationsmænd udmeldte i nævnte Anledning.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra Kirkeinspektionerne var under 17. Marts modtaget en skrivelse, hvori de alternativt foreslår som endelig Form for Overdragelsen af de i Byraadets Møde den 18. Septbr. 1873 ommeldte Lodder til en ny Kirkegaard:

A. Enten at Kirkerne overtage den ny Kirkegaard med den af Byrådet foreslåede Afgift og paa de øvrige opgivne Vilkaar, medens Gjendomsretten over den nuværende Kirkegaard forbliver hos Kirkerne;

B. eller at Kirkerne erholde overdraget den ny Kirkegaard uden Afgift og iøvrigt som foreslået, ogsaa med Hensyn til Hjemfaldsretten; bliver Udvidelse eller Anskaffelse af en anden Kirkegaard i fremtiden nødvendig, udlægges Jord dertil uden Betaling, medens Hjemkaldsretten ogsaa dertil forbeholdes kommunen. Den nuværende Kirkegaard overgaar til at være byens Ejendom, dog faaledes, at der ikke kan gives nogen anden Anvendelse, forinden Kirkernes Bestyrelser erklære den opgivet som Kirkegaard. Den paa den hvilende Gjæld, hvori dog likvideres Byens nuværende Gjæld til Kirkerne for en Parcel, overtages af Byen fra den Tid, Kirkegaarden ophører at være Begravelsesplads, hvorimod Kirkerne er hjemfalden.

Byrådet vedtog det stillede andet Alternativ, dog at det kommer til at lyde saaledes:

1. Kirkerne erholde overdraget den ny kirkegaard uden Afgift, iøvrigt som foreslået, ogsaa med hensyn til Hjemfaldsretten; bliver udvidelse eller Anskaffelse af en anden Kirkegaard i Fremtiden nødvendig, udlægges Jord - dertil uden Betaling, medens Hjemkaldsretten ogsaa dertil forbeholdes Kommunen.

2. Den Nuværende Kirkegaard overgaar til at være Byens Ejendom, dog saaledes at der ikke kan gives den nogen anden Anvendelse, forinden vedkommende Avtoriteter erklære den opgivet som Kirkegaard, til fri Afbenyttelse for kommunen, imod at Kommunen samtidig hermed overtager den Kirkegaarden paahvilende Gjæld, 4660 Rdl., hvori dog likvideres kommunens nuværende Gjæld til Kirkerne for en Parcel, 1382 Rdl. 92 fz.

3. Kirkerne holde Kirkegaarden i anstændig Stand, indtil Ejendomsretten til Gravene er hjemfalden.

Byraadet indgik derhos paa Kirkeinspektionernes Forslag om istedetfor Strækningen af Lodderne Nr. 35, 36 og 37 nord for Sandgraven at stille til Disposition Lodden Nr. 38, saa snart denne efter Opsigelse til Lejeren kan blive ledig. Det overdroges til Markudvalget i Forening med Kirkeinspektionerne at drage Grændserne for det til Kirkegaard afstaaede Terræn. (Se Modet den 21. Maj.)

Uddrag fra byrådsmødet den 21. maj 1874 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Der fremlagdes en skrivelse fra Kirkeinspektionerne af 20. Maj, hvorefter disse indgaa paa de af Byraadet i mødet den 9. April fastsatte betingelser for udlægning af en ny Kirkegaard og med underretning om, at de have indsendt sagen til Stiftsøvrighedens og Ministeriets approbation. (Se mødet den 24. September).

Uddrag fra byrådsmødet den 24. september 1874 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra Kirkeinspektionen var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 1. Septb. angaaende Vilkaarene for en ny Kirkegaards Afgivelse, hvoraf fremgaar, at Ministeriet finder Betænkelighed ved den Forudsætning, der er en Betingelse for det foreslaaede Arrangement (se Byraadets Møde af 9. April), nemlig at baade den nuværende Kirkegaard i sin Tid skal overdrages og den ny Kirkegaard eventualiter hjemfalde til Kommunen til Disposition. Da Beskaffenheden af denne ikke er nærmere begrændset, maa det antages, hvad der stemmer med den Vægt, som det synes at Kommunen lægger paa Retten til at disponere over den nuværende Kirkegaard, at det er Tanken at benytte den til Bebyggelse; men en saadan Anvendelse af en nedlagt Kirkegaard forekommer Ministeriet saarende for den Pietet, der skyldes de i en nærmere

Fortid Afdødes Hvilefred, og stridende mod de Hensyn, der skyldes Følelser hos de Efterlevende. At en Erklæring fra vedkommende Kirkes Bestyrelse om Kirkegaardenes Opgivelse som saadanne er forbeholdt forinden deres Overgang til Kommunen, kan Ministeriet ikke tillægge nogen væsentlig Vægt, eftersom det under alle Omstændigheder maa være forudsat, at det Tidspunkt skal indtræde, da vedkommende Bestyrelse ikke kan tilbageholde denne Erklæring. Ministeriet har derfor ønsket det gjort til Gjenstand for nærmere Forhandling, om Kommunen maatte ville fasthold sit iøvrigt for Kirkerne i ethvert Tilfælde øjeblikkelig fordelagtige Tilbud med den nærmere Bestemmelse, at de paagjældende Arealer, naar deres Benyttelse til Kirkegaard af vedkommende Kirkebestyrelse erklæres for opgiven, ikke maa benyttes til Bebyggelse eller lignende Anvendelse, eller i alt Fald at den til den Tid vedkommende højeste Regeringsautoritets Samtykke forbeholdes med Hensyn til den Benyttelse, der af Kommunen maatte gjøres af de omhandlede Arealer, Byrådet vedtog at indhente en Erklæring fra det i Sagen nedsatte Udvalg. (Se Mødet d. 5. Novbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 5. november 1874 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra det nedsatte Udvalg var modtaget følgende Erklæring angaaende Vilkaarene for udgivelse af Jord til en ny Kirkegaard (jfr. Mødet den 24. Septbr.)

" Udvalget formener, at den tidligere vedtagne Betingelse med Hensyn til den gamle Kirkegaards Overgivelse til Kommunen bør fastholdes, og at der ikke er Anledning til at indga paa noget af de i Ministeriets Skrivelse ommeldte Alternativer for den gamle Kirkegaards Vedkommende. Naar det Tidspunkt, da Kirkegaarden opgives som saadan og overgives til fri Afbenyttelse for Kommunen, er forbeholdt vedkommende Ministeriums Afgjørelse, ligger heri al fornøden Betryggelse, og det vil da staa i Ministeriets Magt at udskyde Overdragelsen, saa længe saadant findes rigtigt, uden at Kommunen i saa Henseende kan gjøre nogen Ret gjældende. Derimod skulle vi med Hensyn til det Areal, som strax eller senere afgives til den ny Begravelsesplads, i Henhold til Ministeriets Udtalelser henstille, at en forandret Redaktion af Vilkaarene finder Sted. Det hedder: at Arealet, naar Kirkegaarden nedlægges som saadan falder tilbage til Kommunen." Vi ville

foreslaa, at Retsforholdet mellem Kirkerne og Kommunen betegnes paa den Maade : "at Arealet overlades Kirkerne til Begravelsesplads, men er og vedbliver at være Kommunens Ejendom."

Aarhus den 21. Oktbr. 1874.

Nors. Esmann. Chr. P. Spliid. H. F. Baess."

Byraadet vedtog enstemmig at tiltræde Udvalgets Erklæring, dog saaledes, at Valget af Redaktion med Hensyn til Bestemmelsen om den ny Begravelsesplads overlades til Ministeriet.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. april 1875 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Overensstemmende med en indstilling fra Markudvalget bifaldt man en af samme med Gartner Mollerup truffen overenskomst, hvorefter

1) Kirkeværgeme erholde ret til strax at lade plante vælte over lodden Nr. 38 og fra efteraaret 1875 faa fri dispositionsret over samme, mod at der gives Gartner Mollerup fra dette efteraar, altsaa for 5 Aar, en godtgjørelse af 20 Kr. pr. Tr. land, og

2) at Mollerup fra 1ste April 1875 og i et vedvarende tidsrum af 15 Aar af Kommunen erholder til leje det fra den nye Kirkegaard, Lodderne Nr. 35, 36 og 37, fraskaarne stykke jord, betegnet paa et medfulgt kort med Nr. 0, for en lejeafgift af 80 Kr. pr. Td. Land med den forpligtelse, at han uden godtgjørelse heraf skal afstaa, hvad sandgraven i den tid maatte medtage.

Byraadet vedtog dog at tilføje som en yderligere betingelse,

3) at der ved enden af stien over Knudrisbakke lige over for Trørborg skal afstaa et stykke jord efter Forskjønnelsesudvalgets nærmere bestemmelse, hvilket stilles til dette udvalgs raadighed.

Man vedtog endvidere at anmode Markudvalget om at underrette Kæmneren om størrelsen af det Areal, der overlades Mollerup, for at den fremtidige lejeafgift kan blive beregnet og kontrakt oprettet.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra Kirkeinspektionerne var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 18. f. M., hvorefter Ministeriet, der, gjort bekendt med Byraadets Beslutning i Mødet den 5. Novbr. 1874 (Byraadsforhdl. for f. A. Side 75), fremdeles henholder sig til Skrivelse af 1. September 1874 (Byraadsforhdl. for f. A. Side 70) og ikke finder den af Byraadet foreslaaede Redaktionsændring, hvorefter Arealet til den nye Kirkegaard overlades Kirkerne til Begravelsesplads, men ellers vedbliver at være Kommunens Ejendom, egnet til at bifaldes, ønsker sig meddelt Oplysning, om Byraadet vedblivende fastholder sit Standpunkt angaaende Vilkaarene for Udlæggelsen af den nye Kirkegaard.

Man besluttede at nedsætte et Udvalg til Overvejelse af Sagen, bestaaende af Borgmesteren, Mørk, Kjer, Esmann og Hald. (Se Mødet den 5. Decbr.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 238-1872)

Fra det i mødet den 31. Oktbr. nedsatte udvalg var fremkommet forslag til en svarskrivelse til Kirke- og Undervisningsministeriets angaaende Kommunens vilkaar for udlæggelsen af den nye Kirkegaard.

Byraadet vedtog forslaget og underskrev en i overensstemmelse hermed udfærdiget skrivelse til Kirkeinspektionerne, som er saa lydende:

"Aarhus Byraad den 5. december 1878.

Til

Formanden for de samlede kirkeinspektioner i Aarhus, Hr. Stiftsprovst Sørensen.

I skrivelse af 22 Oktober d. A. har deres højærværdighed meddelt Byraadet indholdet af en

skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisnings væsenet af 18. Septbr. d. A., hvori Byraadet opfordres til at erklære sig over, hvorvidt samme endnu fastholder sit hidtilværende standpunkt i spørgsmaalet om vilkaarene for afgivelsen af den nye Kirkegaard. I den anledning undlader Byraadet herved ikke at meddele følgende:

Saa vidt skjønnes, er det af Kirke-Ministeriet og det af Byraadet hidtil i sagen indtagne standpunkt ikke længere fjernede fra hinanden, end at det formentlig tør antages, at uoverensstemmelsen vil kunne fjernes. Ministeriet gaar i sin skrivelse af 16. Septbr. 1874, der jo indeholder den væsentlige motivering af Ministeriets standpunkt, ud fra den pietet, der skyldes de i en nærmere fortid afbødes hvilested, og fra det hensyn, der skyldes de efterlevendes følelser, og fastholder som følge heraf enten, at de til Kirkegaard indtagne arealer ikke maa benyttes til bebyggelse eller lignende anvendelse, eller i alt fald, at den til den tid højeste Regjerings-Avtoritets samtykke forebeholdes med hensyn til den benyttelse, der af Kommunen maatte gjøres af de omhandlede arealer. Byraadet fra sin side anerkjender i fuldt maal det af Ministeriet hævdede pietets-hensyn. En Bys befolkning skifter ikke i den grad, at ikke i alt væsentligt de samme slægter igjennem mange led vedligeholdes, og ligesom det derfor er Byens slægter i de to til tre sidste generationer, hvormed der handles, naar talen er om den ældre Kirkegaard, saaledes vil det blive om den nulevende slægts jordiske rester, at forhandlingen om den nye Kirkegaard vil dreje sig. At Byens egne avtoriteter skulde miskjende de hensyn, der i saa henseende skyldes de afdøde eller de efterlevende, tør dog ikke antages, og Byraadet vilde derfor trygt, hvis der ikke fra Ministeriets side var rejst betænkeligheder, have overladt det til de i de kommende tider værende kommunale avtoriteter at tage endelig bestemmelse om den benyttelse, der senere skulde gjøres af den vedkommende Kirkegaards arealer.

Naar Ministeriet imidlertid ved siden deraf for den til den tid vedkommende højeste Regjerings-Avtoritet har forbeholdt et samtykke med hensyn til den benyttelse, der af kommunen maatte gjøres af de omhandlede arealer, de se vi som følg af foranførte ikke tilstrækkelig nødvendighed for en saadan reservation. Ministeriet synes imidlertid at fastholde denne, og Byraadet skulde fra sin side ikke have noget imod at indgaa paa samme, naar blot den begrænses saaledes, som hensynet til de i en nærmere fortid afdøde nødvendig skyldes. Efter Ministeriets hidtilværende standpunkt har det imidlertid hævdet vedkommende Regjerings-Avtoritets samtykke indtil evige tider, saa at t. Ex. Byraadet, efter at Kirkegaarden var nedlagt, samtlige avtoriteters samtykke dertil erhvervet, og 100 eller 200 Aar derefter vare hengaaede, ikke havde ret til at foretage nogensomhelst

benyttelse af de omhandlede arealer uden vedkommende højeste Regerings-Avtoritets samtykke. Til et forbehold i denne udstrækning ser Byraadet ikke tilstrækkelig grund, og særlig kan Byraadet ikke skjønne det motiveret ved hensynet til de i en nærmere fremtid afdøde eller disses efterladte.

Vi ser derfor ikke rettere, end at forbeholdet maatte kunne begrænses i retning af tid, og have i saa henseende forment, at vedkommende højeste Regerings-Avtoritets samtykke kunde forbeholdes i de første 30 Aar, efter at Kirkegaardene ikke alene ere nedlagte med hensyn til nye begravelser, men fuldstændig opgivne med hensyn til at vedligeholdes som Kirkegaarde, og at det saa efter disse 30 Aars forløb udelukkende overlodes til Byraadets afgjørelse, hvilken benyttelse der skulde gøres af arealerne. Med hensyn til fastsættelsen af Aarrækken til 30 Aar tillader Byraadet sig at henlede opmærksomheden paa, at det i alt fald her i byen hidtil har været skik, at der, efter at det sidste lig har været nesat paa en Kirkegaard, endnu er hengaaet en passende Aarrække, forinden Kirkegaarden erklæredes for opgivet. Naar denne Aarrække lægges til de 30 Aar, vilde formentlig ethvert pietets-hensyn være fyldestgjort, og i ethvert tilfælde maa det da ikke lades ude af betragtning, at samtlige avtoriteters - derunder ogsaa Kirke-Ministeriets - samtykke var forbeholdt til Kirkegaardens nedlæggelse, saa at ved fastsættelsen af dette tidspunkt ethvert muligt sømmeligt hensyn kunde tages.

Som følge af foranførte tillade vi os derfor at foreslaa:

At samtlige punkter i inspektionernes skrivelse til Byraadet af 20. Maj 1874 bibeholdes, særlig bestemmelserne om, at vedkommende Kirkegaarde ikke hjemfalde til Kommunen, forinden de ere nedlagte som Kirkegaarde, og vedkommende avtoriteter erklære dem opgivne som saadanne, dog at der i bestemmelserne af 20. Maj 184 gøres den begrænsning, at det efter Kirkegaardens nedlæggelse og opgiven som kirkegaarde forbeholdes den til den tid vedkommende højeste Regerings-Avtoritet i et tidsrum af 30 Aar efter opgivelsen at give sit samtykke med hensyn til den benyttelse, der af kommunen maatte gøres af de omhandlede arealer. Efter de 30 Aars forløb er arealet hjemfaldet til Kommunen uden forbehold."